

«Όσο πιο δυνατά με έδερνε τόσο πιο δυνατά τραγουδούσα»

Ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΩΜΕΝΙΔΗΣ αφηγείται την ιστορία ζωής ενός πεννητάρη της διπλανής πόρτας και ανασύρει το ελιξίριο για την εποχή της μεγάλης απογοήτευσης.

«**Η** ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΑΣ θα επιστρέψει στις δεκαετίες του '50 και του '60...» προβλέπουν τον τελευταίο καιρό, όχι μονάχα οι Κασσάνδρες μα και αρκετοί σοβαροί αναλυτές. «Θα δοκιμάσουμε ανέχεια και δυστυχία πρωτόγνωρη!» συμπληρώνουν. Ο νους μας πάει στις ασπρόμαυρες ταινίες της εποχής, με πρωταγωνιστές τον

Νίκο Ξανθόπουλο και τον Βασιλάκη Καϊλα. Στη μελοδραματική – μέχρι κλαυσιγελου – ντόπια εκδοχή του ιταλικού νεορεαλισμού. Η αλήθεια είναι πως δεν έχουμε και πολλές άλλες πηγές. Οι όχι και τόσο μακρινές εκείνες εποχές, της φτώχειας και της σκληρής βιοπάλης, είχαν επί πολλά χρόνια διαγραφεί από τη συλλογική μνήμη. Όσοι τις είχαν ζήσει δεν ήθελαν να

τις θυμούνται, δεν τις ανακαλούσαν ούτε καν για να φρονηματίσουν τα υπερκαταναλωτικά παιδιά τους. Σύσσωμη η ελληνική κοινωνία είχε απολύτως πειστεί ότι το αύριο θα είναι πάντοτε καλύτερο από το χτες. Σήμερα, που η παραπάνω βεβαιότητα έχει βίαια ανατραπεί, χρήσιμο είναι – πιστεύω – να ακούσουμε την ιστορία του Δημήτρη.

Ο Δημήτρης είναι ένας στιβαρός πεννητάρης που έχει τα τελευταία χρόνια ένα μικρό μπαρ στην Κέρκυρα. Σερβίρει μόνος του τους θαμώνες, αεικίνητος, με την έγνοια του οικοδεσπότη που θέλει όλοι να περνάνε καλά. Η όψη του δεν έχει τίποτε το ταλαιπωρημένο και η συμπεριφορά του δεν αποπνέει ούτε την ελάχιστη μιζέρια. Θα στοιχημάτιζες πως πρόκειται για έναν καλοζωισμένο τύπο, για ένα νοικοκυρόπαιδο που έχει χτίσει το κορμί του στα γυμναστήρια. Ωσπου να αρχίσει να μιλάει για το παρελθόν του.

«...Ο παππούς μου ήταν μανάβης στο Λουτράκι. Είχε πέντε αγόρια και δύο κορίτσια. Τα αγόρια τα κράτησε κοντά του και τα κορίτσια τα έστειλε σε πλούσιους να εργαστούν. Η μάνα μου ήταν δουλικό, σε ένα σπίτι στο Κολωνάκι, όταν την άφησε έγκυο ο πατέρας μου. Μάστορας δούλευε αυτός, ηλεκτρολόγος. Δέχτηκε να την παντρευτεί, αλλά τα χάλασαν στο προκοσσύμφωνο. Ζητούσε 20.000 δραχμές, για να ανοίξει μαγαζί, και ο παππούς μου δεν τα έδωσε. Τους μουντζώσε κι εξαφανίστηκε. Γεννήθηκα το 1960. Η πρώτη μου ανάμνηση είναι απ' το Λουτράκι. Μια χειμωνιάτικη νύχτα. Η γιαγιά με κρατάει στην αγκαλιά της και ο παππούς πετάει τη μάνα μου με τις κλωτσιές έξω από το σπίτι μες στη μαύρη νύχτα. Επέστρεψε εκείνη ύστερα από τρεις μέρες και με πήρε.

Τα πρώτα χρόνια η μάνα μου είχε έναν γκόμενο με δικό του φορτηγό. Γυρίζαμε οι τρεις μας την Ελλάδα, καθόμουν ανάμεσά τους στο κουβούκλιο και έβλεπα την Εθνική οδό από ψηλά. Μετά εγκατασταθήκαμε στο Αιγάλεω. Σχολικό κτίριο τότε δεν υπήρχε – κάναμε μάθημα σε κάτι μαγαζιά, σε κάτι αποθήκες, αλλού η πρώτη δημοτικού, αλλού η δευτέρα. Οι δρόμοι, χωματόδρομοι – στο πλάι τους κυλούσαν τα νερά της βροχής. Κρέας τρώγαμε μία φορά την εβδομάδα, μα δεν μας έλειπε κίολας. Ημουν πολύ χαρούμενο παιδί. Ακόμη και όταν με φώναζαν στη γειτονιά “μουλικο”, εγώ σκεφτόμουν ότι ο πατέρας μου μπορεί να με παράτησε, η μάνα μου όμως με κράτησε. Η θεία μου, η αδελφή της, που είχε επίσης αποκτήσει

ένα παιδί χωρίς γάμο και το άρπαιο προσωρίκι από ορφανοτροφείο, το έχασε και το έφαγε σε όλη της τη ζωή... Ημουν, όμως, κακός μαθητής και πολύ σκανταλιάρης. Μια μέρα κάτι σκάρωσα και ο -ας τον πούμε - πατριός μου άρπαξε το καλόδωμο τις ψωπιέρας και με χτυπούσε για μια ώρα, μέχρι που ιδρώσε. Και εγώ - αντί να βάλω τα κλάματα - του τραγουδούσα όλο και πιο δυνατά: "Σπύρο μου, Σπυράκη μου, δίνω το σακάκι μου, να 'χουν την παρέα σου κι όλα τα ωραία σου...". Τον τρέλανα.

Τελειώνοντας το δημοτικό, η μάνα μου με ρώτησε τρεις φορές: «Θα πας γυμνάσιο ή θα δουλέψεις;». «Θα δουλέψω!» της απάντησα και τις τρεις. Με έστειλε την επομένη σε ένα φαναριζίδικο στη γειτονιά. Τότε, αρχές της δεκαετίας του '70, όλη η Ιερά Οδός, η λεωφόρος Αθηνών, Αιγάλεω, Χαϊδάρη και τα ρεστά, ήταν φοιη στις βιοτεχνίες και στα συνεργεία. Οι μάστορες είχαν για βοηθούς παιδάκια. Ενσημα σου κολλούσαν από τα 14, σε προλάμβαναν όμως στη ζούλα από τα 12... Την πρώτη μέρα, θυμάμαι, κόντεψα να φοηφώ από την κούραση. Και μόνο το να κουβαλάς μπαταρίες λεωφορείων, που ζύγιζαν 30 κιλά όταν εσύ ζύγιζες 40, αρκούσε. Γρήγορα, όμως, συνήθισα. Με έγγραφη η μάνα μου και σε μια κατόπαιτη τεχνική σχολή στην πλατεία Κουμουνδούρου. Νυχτερινή. Τελείωνα τη δουλειά στις πέντε και στις επτά ήμουν εκεί, μαθητής. Μην νομίζεις ότι μαθαίναμε και τίποτα ιδιαίτερα χρήσιμο. Περισσότερο θρησκευτικά κάναμε παρά μηχανολογία. Φαντάσου...

Τα Σάββατα πηγαίναμε σινεμά, σε γκανγκοτερικά και σε καράτε, δύο έργα με ένα εισιτήριο. Τις Κυριακές στο γήπεδο. Στην αρχή πλήρωμα, ύστερα όμως με σόπτισε ένας ξάδελφός μου σε εκείνον που είχε το κυλικείο της ΑΕΚ. Πηγαίνοερχόμενος στις κερκίδες, με ένα κασελάκι με πορτοκαλάδες. Ανάρπαστες γίνονταν. Κι έβλεπα και τα ματε τζάμπα.

Στα 16 μου άρχισα να παίζω κι εγώ μπάλα, στα τοικό της τοπικής ομάδας στο Αιγάλεω. Ξέντερ μπακ. Δεν παίρναμε - εννοείται - φράγκο, μόνο μετά τις νίκες της ομάδας πηγαίναμε όλοι μαζί στα

μπουζούκια. Εγώ, όμως, αντίθετα από τους περισσότερους φίλους μου, είχα τραύμα με τα λαϊκά τραγούδια: στο δεύτερο συνεργείο που δουλέψα, το αφεντικό είχε γκόμμενα μια καρακαπόνδα, διάσημη τραγουδίστρια, και ήταν καθύρσης μαζί της. Αποτέλεσμα; Οση ώρα μαστορεύαμε, ακούγαμε υποχρεωτικά τις κασέτες της και όποτε σπκώναμε το κεφάλι μας, βλέπαμε τις φωτογραφίες της στους τοίχους. Μπουχτίσα.

Στα 18 πήγα φαντάρος. Με έστειλαν στη Θράκη, σε ένα φυλάκιο μες στο δάσος, και με ξέχασαν ολόκληρο τον χειμώνα. Ούτε φαί δεν μου έφερναν, έτρωγα κονσερβές προπολεμικές. Γκόμμενα δεν είχα, εντυχώς, για να φοβιάμαι μη μου τα φορέσει. Τα μπουρδέλα τότε ήταν γεμάτα Έλληνιδες, έβρισκες εκείνη που σου άρεσε και γινόσουν τακτικός της. Της πιάγινες καμιά φορά και σου βλάκισα

Όποτε έπεφτα, ξανασηκώνόμουν και καβαλούσα το επόμενο άλογο. Λυπάμαι όοους θα τα σιωλώσουν και θα αρνηθούν να προχωρήσουν

και τα τρώγατε στο κρεβάτι.

Απολύθηκα και προβίβαστпка σε μάστορα φαναριζή. Λίγο καιρό αργότερα, μου κάνει πρόταση ένας γνωστός μου να προσηλφθώ ως βοηθός οδηγού σε εταιρεία διανομής πετρελαίου. Με τα διπλά λεφτά. Απόρρισα, αλλά πήγα. Ποιο ήταν το κόλλο; Οι οδηγοί τακίμαζαν με τους διαχειριστές των πολυκατοικιών και έκλεβαν τους υπόλοιπους ενοίκους στο πετρέλαιο ή και τους διαχειριστές. Για να μην κλέβουν πάντως και το αφεντικό, χρειαζόταν ένας δεύτερος, τσεκαβόρος. Εγώ. Την έκανα εκείνη τη δουλειά χωρίς τύψεις, διότι έβλεπα γύρω μου τον κόσμο να πλουτίζει - δεκαετία του '80 ήταν πια, από κανέναν σχεδόν δεν έλειπαν τα λεφτά. Θα συνεχίζα για χρόνια μάλλον, άμα δεν πάθαινα ατύχημα με το μηχανάκι. Βγήκα νοκ-άουτ για μιάμιση σεζόν, πορεύτηκα με την αποζημίωση. Παράρτιασε οριστικά και το ποδόσφαιρο. Μου δόθηκε, όμως, η ευκαιρία να θεθώ πολύ με την κούρα, να πιτορικά τότε. Σκαρφάλωνε σαν

μαϊμούδακι στα δεκανίκια και σάλαρε στην αγκαλιά μου. Η γυναικα μου, πάλι, μπουχτίσε να με βλέπει να περιφέρομαι άπραγος μες στο σπίτι. Τότε - νομίζω - πήρε ο γάμος μας τον κατήφορο...

Μόλις συνήλθα, μου 'φρεξε και πάλι: Ζητούσαν σοφές σε μια μεγάλη αμερικανική εταιρεία, τη μεγαλύτερη τότε στην Ελλάδα, να μη σου πω και στα Βαλκάνια. Ο διευθυντής, να φανταστείς, είχε Cadillac με αλεξίσφαιρα τζάμια. Με δοκίμασαν, τους άρεσα, με πήραν. Για πρώτη φορά στη ζωή μου φόραγα καθημερινά γραβάτα. Μάθαινα εύκολα, κυρίως τρόπους. Είχα την όψη και τη συμπεριφορά ενός προκομμένου εργατοπαίδη, και αυτό τους άρεσε. Με εκπαίδευσαν και για σωματοφύλακα και μου έδωσαν γενναία αύξηση. Μετακόμισα από το Αιγάλεω στο Νέο Ψυχικό, κοντά στη δουλειά. Εχεις δει την ταινία "Ψυ-

να έχω τα απαραίτητα προς το ζην της κόρης μου. Για τον εαυτό μου ποτέ δεν πολυκοιτίστηκα.

Για να λέμε την αλήθεια, παλιά όποιος σήκωνε τα μανίκια δεν έμενε ούτε μισή ώρα άνεργος. Θυμάμαι κάθε χάραμα στην πλατεία Ομοιοίας, που την έπναιναν τα μαστρία και οι εργολάβοι τους έδιναν μεροκάματο. Το θέμα είναι ότι όλες σχεδόν οι παραγωγικές δουλειές είτε φόφισαν με τα χρόνια είτε έπεσαν στους μετανάστες. Βιοτεχνία, χωράφι, οικοδομή... Τελευταία είχαμε γεμίσει Έλληνες που περιφέρονταν και ξόδευαν - και εγώ τουλάχιστον, που 'μαι και αγράμματος, δεν καταλάβαινα τη δουλειά έκαναν. Οι μανάτζερ με τις αστακομακαρονίδες και οι δημόσιοι υπάλληλοι που γέμιζαν τα πρωινά τις καφετέριες...

Αν φοβάμαι σήμερα; Φυσικά και φοβάμαι! Κυρίως για τα γεροντάκια που ήδη πηγαίνουν στα σισία της εκκλησίας και που σε λίγο καιρό τα βλέπω να ψάχνουν στα σκουπίδια. Φοβάμαι - και λυπάμαι - επίσης όοους θα τα στωλώσουν και θα αρνηθούν να ανασκευπωθούν και να προχωρήσουν. Στη γειτονιά μου θυμάμαι κάτι μικρασιάτισες γιαγιάδες να θρηνούν ακόμη την Καταστροφή του '22. Και ήταν 1970, είχαν περάσει 50 χρόνια... Για τον εαυτό μου, όχι, δεν φοβάμαι. Εχω έτοιμη εναλλακτική, άμα φτάσει το πράγμα στο μη παρέκει: Θα μπαρκάρω. Θα γίνω σωματοφύλακας πλοίαρχου. Τα ελληνικά βαπόρια που ταξιδεύουν στην Ασία και στην Αφρική κινδυνεύουν από πειρατές και από ανταρσίες του ξένου πληρώματος. Καλά λεφτά και περιπέτεια... Μα κι άμα δεν μου κάτσει αυτό, ξέρεις κάτι χταπόδια που 'χει η Κέρκυρα; Τα αρπάζεις με τα χέρια σου σχεδόν και τα πετάς στην κατασρόλα...».

Ο Καρλ Μένινγκερ, περίφημος αμερικανός ψυχίατρος, είχε δώσει τον πιο αποφευγματικό ορισμό της υγείας: «Υγεία είναι η προσαρμογή των ανθρώπων στον κόσμο και στους συνανθρώπους τους, με το μέγιστο της αποτελεσματικότητας και της ευτυχίας». Ο Δημήτρης, με το πονηρό μάτι και το μόνιμο χαμόγελο, θα μπορούσε να 'ναι το μοντέλο για έναν τέτοιο ορισμό. ☒